

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE
Hovrättsbacken 14
852 37 SUNDSVALL

Sundsvall 2012-01-08

Till Mark- och miljödomstolen vid Östersunds Tingsrätt
c/o Länsstyrelsen
Miljöskyddsenheten
871 86 Härnösand
e-post: vasternorrland@lansstyrelsen.se

Överklagande av Miljöprövningsdelegationen i Västernorrlands beslut 2012-12-04 avseende tillstånd enligt miljöbalken till bergtäkt på fastigheterna Nolby 4:2 och 4:3 i Sundsvalls kommun, diariernr 551-6690-12.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge överklagar härmed beslut av Miljöprövningsdelegationen i Västernorrlands län 2012-12-04 att meddela Granlunds Grus i Saltsjö-Boo AB, org nr 556649-3523, tillstånd enligt miljöbalken till täkt och förädling av fast berg inom delar av Nolby 4:2 och 4:3 i Sundsvalls kommun.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge anser att det givna tillståndet står i strid med riktlinjerna för området Södra Berget enligt den av Sundsvalls kommun antagna översiktsplanen, ÖP 2005. Vidare anser föreningen att det finns brister i miljökonsekvensbeskrivningen framför allt vad gäller buller och vattenskydd. En etablering av en bergtäkt inom det aktuella området skulle också allvarligt försvåra möjligheterna för såväl vår förening som övriga inom kommunen verksamma föreningar med inriktning mot natur och friluftsliv att bedriva natur- och friluftsverksamheter inom området Södra Berget.

Kommunens översiktsplan

Sundsvalls kommun har en aktuell och väl underbyggd översiktsplan, ÖP 2005, med tydliga ställningstaganden om vad kommunen avser från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområden och hur allmänna intressen ska vägas mot varandra. Ställningstagandena har funnits med i kommunens översiktsplanering sedan lång tid. Redan i ÖP Njurunda 1990 finns området Södra Berget avsatt som ett område för friluftsåndamål. Den nu aktuella täkten ligger inom detta område. Kommunen har under lång tid arbetat strategiskt för att köpa in eller byta till sig naturområden inom Södra Bergets friluftsområde i syfte att kunna skydda och utveckla området som friluftsområde. Den föreslagna täkten står därmed i strid med kommunens målsättning med området.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge
Ordförande Lisbeth Jakobsson
e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se
tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE
Hovrättsbacken 14
852 37 SUNDSVALL

Kommunen och länsstyrelsen har också under flera prövningar av översiktplanerna varit överens om den angivna markanvändningen i det aktuella området. Länsstyrelsen har därmed bedömt att Sundsvalls översiktsplan ger en god vägledning för planeringen av Sundsvall och för efterkommande tillståndsprövning. Kommunen har just öppnat ett förslag till ny översiktsplan för samråd och i detta förslag bekräftas kommunens syfte med utvecklingen av friluftsområdet Södra Berget.

Utdrag ur "Översiktsplan Sundsvall 2021, Planeringsförutsättningar

"Kärnområdena för natur/friluftsliv ger tillsammans med de gröna stråken Sundsvall unika kvaliteter. Här finns Selångersån, Sidsjön, Södra Stadsberget och Norra Stadsberget som sätter sin prägel på Sundsvall och där kommunen behöver fortsätta satsa på rekreation och besöksnäring. Sundsvall har också många andra kärnområden som ger staden unika förutsättningar för ett rikt friluftsliv."

"Områdena har olika karaktär och ändamål men de har det gemensamt att de utgör viktiga målområden och har stora kvaliteter för natur och friluftsliv och därmed ska skyddas från exploateringar i översiktsplanen. Det krävs också förbättringar och andra insatser som gör att ännu fler sundsvallsbor ska kunna utnyttja dem. Vissa tätortsnära områden är särskilt viktiga för naturen och friluftslivet och kräver speciella utvecklingsinsatser från kommunen."

"Södra Stadsberget – Södra Berget är ett friluftsområde med stora kvaliteter. Här finns ett omfattande spåsystem för motion vinter och sommar, raststuga, ängen, äventyrsstigar mm. Området är av stor vikt för rekreation och friluftsliv. Naturskyddsföreningen har väckt frågan om möjligheten att göra naturreservat av hela Södra berget, Fågelberget och Omsberget. Översiktsplanen föreslår att ingen exploatering ska tillåtas inom friluftsområdet."

Riktlinjer enligt förslag till ÖP 2021

"Sundsvalls kärnområden för natur/friluftsliv ska värnas från all påverkan som kan skada deras värden som rekreations- och naturområden. De ska vara lätta att nå för sundsvallsborna och fortsätta utvecklas för natur- och friluftsliv."

"Täktverksamhet

Berg och morän används istället för naturgrus. Återanvändning av massor uppmuntras. Nya täkter ska behövsprövas och etableras med hänsyn till effektiva transporter, minimerade störningar för omgivningen, naturmiljön och det rörliga friluftslivet.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge
Ordförande Lisbeth Jakobsson
e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se
tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE

Hovrättsbacken 14

852 37 SUNDSVALL

Riktlinjer

- Etablering av olika verksamheter på eller i anslutning till isälvsavlagringar ska prövas restriktivt.
- Skydd av grundvattenförekomster ska ges hög prioritet framför andra marknyttjanden.
- Kommunen ska arbeta för att uttag av naturgrus ska minskas med ett effektivare utnyttjande av befintliga bergtäkter samt ökat utnyttjande av morän.
- Täktverksamheter ska lokaliseras så att konflikter med naturvård, rekreativ intressen och boendemiljöer blir små samtidigt som transporter och störningar från täkterna minimeras.
- Inga nya täkter av natursand/grus bör öppnas. Förlängning av gamla tillstånd samt matjords- och torvtäkter prövas restriktivt.
- Massor som tas emot för att efterbehandla täkter eller för att bygga skyddsvallar vid täkter (buller-/insynsvallar, barriärer mot vattendrag o. dyl.) ska ha sådana föroreningsnivåer att den framtida markanvändningen på platsen inte begränsas.”

Det är således mycket tydligt att kommunen även i framtiden avser att skydda området Södra Bergets friluftsområde från exploateringar. Varje tillståndsgivning till exploatering ska enligt PBL vägas mot de allmänna intressena och dessa allmänna intressen ska ges stor betydelse. Även om ÖP inte är juridiskt bindande ska den enligt förarbeten och prejudikat i Miljööverdomstolen vara vägledande för kommande tillståndsgivningar. I samråds- och utställningsprocessen skall länsstyrelsen företräda de samlade statliga synpunkterna. Är kommunen och länsstyrelsen/staten överens, något som gäller i detta fall, ska översiktsplanen vara starkt vägledande för kommande tillståndsgivningar.

Översiktsplanens roll har tydliggjorts av Boverket som skriver hur översiktsplanen ska tolkas och användas:

”En aktuell översiktsplan är grunden i PBL-systemet Enligt 1 kap. 3 § plan- och bygglagen (1987:10) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Den ska ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. För beslut enligt bl.a. miljöbalken ska också hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas.

Hushållningsbestämmelserna konkretiseras och utvecklas i översiktsplanerna. I förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. anges i 5 §: "Den myndighet som skall tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, skall i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen."

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge

Ordförande Lisbeth Jakobsson

e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se

tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE

Hovrättsbacken 14

852 37 SUNDSVALL

Översiktsplanen och dess underlag ska ge en samlad bild av olika allmänna intressen och vilka anspråk som riktas mot ett område. Kommunen prioriterar härefter i planeringsprocessen vilka allmänna intressen som ska ha företräde om de inte är förenliga. Kommunen anger också rekommendationer för den hänsyn som bör tas vid åtgärder som påverkar mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen är inte bindande för prövning av planfrågor enligt PBL eller annan lagstiftning, men ska beaktas vid myndigheters beslut om mark- och vattenanvändningen. Det finns också möjlighet att göra en fördjupning av översiktsplanen för en del av kommunens yta eller ett tillägg till översiktsplanen för att väga in ett särskilt intresse. Avgörande för översiktsplanens tyngd är beroende av att dess ställningstaganden är väl genomtänkta, välgrundade och tydligt uttryckta samt att kommunen själv uppfattar planens ställningstaganden som aktuella och viktiga och hävdar dem både i sin egen planering och i förhandlingar med intressenter och företrädare för omvärlden.

Kommunfullmäktige ska enligt 4 kap. 14 § PBL pröva översiktsplanens aktualitet minst en gång varje mandatperiod. Samtidigt som en översiktsplan ska ge uttryck för bedömningar på lång sikt, vilket bland annat krävs för större investeringar i enskilda projekt ska den ge en möjlighet för kommunen att utveckla och förnya ställningstaganden i en viss fråga. Regering och riksdag har poängterat översiktsplanens betydelse i samband med vindkraftens utbyggnad bl.a. i vindkraftspropositionen 2005/06:143. Där pekas på nödvändigheten av en aktiv översiktsplanering som kan möta behovet av och klarlägga förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraften. Om områden för etablering av vindkraften behandlas i översiktsplanen kan en utbyggnad underlättas genom att detaljplaneprocessen, bygglovhanteringen och även tillståndprocessen förenklas.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge anser, med hänvisning till Boverkets skrivning, att kommunens ställningstaganden är väl genomtänkta, välgrundade och tydligt uttryckta samt att kommunen själv uppfattar planens ställningstaganden som aktuella och viktiga och hävdar dem både i sin egen planering och i förhandlingar med intressenter och företrädare för omvärlden. Med hänvisning till ovanstående redovisning anser Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge att ställningstagandena i översiktsplanen ska vara gällande för området Södra Bergets friluftsområde och att området måste skyddas mot exploatering av typ ny bergtäkt.

Miljökonsekvenser för en exploatering av bergtäkt i området

Granlunds Grus AB ansökan om bergtäkten innefattar en ganska enkel miljökonsekvens-beskrivning. MKB:n tar upp bullerpåverkan från den tänkta bergtäkten. Störningar kommer att ske till följd av sprängning, krossning, transporter samt markvibrationer och luftstötter. Naturvårdsverket har utfärdat riktvärden för externt industribuller. Ansökan anger att riktvärdena är 50 dB(A) under dagtid, 45

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge

Ordförande Lisbeth Jakobsson

e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se

tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE

Hovrättsbacken 14

852 37 SUNDSVALL

dB(A) under kvällstid och helger samt 40 dB(A) under nattetid. Emellertid torde området mot bakgrund av kommunens tydliga ställningstagande i översiktsplanen betraktas som ett område som planerats för friluftssändamål där naturupplevelsen är en viktig faktor. För sådant område ska riktvärdena vara lägre, 40, 35 resp. 35 dB(A). För naturupplevelsen är ett någorlunda tyst område av största vikt. En bergtäkt i området skulle omöjliggöra den upplevelse av tystnad som är av stor vikt för hälsa och välbefinnande och som är en viktig del i våra föreningars verksamhet. För området Södra Bergets friluftsområde anser Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge därför att de lägre riktvärdena ska gälla.

MKB:n tar också upp frågan om täktens eventuella påverkan på yt- och grundvatten. Området ligger i nära anslutning till Vaplebäcken som är ett ur naturvårdssynpunkt viktigt vattendrag. Emellertid har inte sökanden i tillräcklig utsträckning redovisat vilken påverkan på yt- och grundvatten som kan ske genom täktverksamheten. Miljöprövningsdelegationen har pekat på att berget kan vara vattenförande men att det ankommer på bolaget att bedöma om verksamheten omfattas av prövning eller anmälningsplikt enligt 11 kap miljöbalken. Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge anser att sådana för natur och miljö viktiga frågeställningar med nödvändighet ska vara klargjorda innan ett eventuellt tillstånd ges. Öppnande av en bergtäkt skulle dessutom ge sår i naturen som inte kan återställas.

Miljöbalkens 3 kapitel anger grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden:

1 § Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

6 § Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge anser inte att Miljöprövningsdelegationen i tillräcklig utsträckning i ärendet har beaktat dessa grunder.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge

Ordförande Lisbeth Jakobsson

e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se

tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE
Hovrättsbacken 14
852 37 SUNDSVALL

Betydelsen för friluftslivet

Området från Södra Berget och söderut till Ljungan är i Sundsvalls Översiktsplan 2005 fastställt som ett område av stor vikt för rekreation och friluftsliv. Sundsvalls kommun har i många år arbetat för att skapa större sammanhängande rekreationsområden för att möjliggöra för allmänheten att enkelt och snabbt kunna komma ut i naturen och bli köpt in eller bytt till sig mark för att möjliggöra det. Detta är något som uppskattas av sundsvallsborna och som var en av grunderna till att Sundsvall 2010 blev utsedd till Årets Friluftskommun, liksom till en andraplats 2012.

En titt på kartor över Sundsvall med omnejd – t.ex spårkartan som visar spår och vandringsleder i närheten av Sundsvalls tätort – visar på några större sammanhängande områden nära tätorten som är ganska orörda vad gäller industriverksamhet, men som genomkorsas av stigar, leder och skidspår. Här finns flera raststugor som drivs av olika föreningar, bl a Tallstugan och Fågelbergsstugan som knyts ihop av spår och leder. Den tilltänkta bergtäkten inom området Södra Berget kommer att ligga mitt i hjärtat av ett av dessa områden. Att över huvud taget etablera en industriverksamhet mitt i friluftsområdet kommer oåterkalleligt att förändra landskapet, genom täktsår och genom de vägar som kommer att brytas mot täkten. Dessutom ger planerad verksamhet en industriliknande karaktär under en större del av året.

Inom Sundsvalls kommun bedrivs ett omfattande och gott samarbete mellan de föreningar som arbetar för miljövard, naturvard och friluftsliv, bl a i samarbetet Sundsvalls Natur- och friluftsråd. Föreningarna har i många år värnat Södra berget som ett värdefullt område för friluftsliv, rekreation och naturvard och som ett område där mycket av våra aktiviteter sker och vi ser mycket allvarligt på att området nu hotas av bergtäkt. Skulle det av länsstyrelsen beviljade tillståndet vinna laga kraft skulle våra verksamheter allvarligt skadas. En bergtäkt i det läge som nu getts tillstånd till kommer att helt förstöra områdets karaktär av tämligen ostört och orört, och obönhörligen splittra upp intrycket så att den viktiga känslan av ett större sammanhängande område försvinner. Raststugan Tallstugan har nu efter återuppbyggnad blivit den södra utposten i det sammanhängande led- och stugsystem som finns söder om Sundsvall, med kopplingar mot Sidsjön, Södra Berget, Fågelbergsstugan med flera. Lederna finns tydligt angivna på kommunens spår- och ledkartor. Lederna finns även medtagna i Granlunds Grus AB:s ansökan om bergtäkten.

Det är också viktigt att påpeka att det aktuella området är av stor vikt för kontakten mellan Södra berget-området och de bostadsområden som ligger i närheten. Det är viktigt att dessa kontaktvägar är smidiga och trevliga för att friluftsområdet skall

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge
Ordförande Lisbeth Jakobsson
e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se
tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE
Hovrättsbacken 14
852 37 SUNDSVALL

fortsätta att vara attraktivt. I samband med planering och utformning av den nya E4:an har det exempelvis utformats bra passager för att förbinda de befintliga bostadsområdena öster om E4:an med Södra Berget-området.

Miljöprövningsdelegationen anför att området för den planerade tåkten inte genomkorsas av några stigar och att det inte finns några fasta anläggningar eller vandringsleder i området för den planerade tåkten. Miljöprövningsdelegationen bortser då från de vinterleder som sedan lång tid etablerats i detta område och att Tallstugan är en tydlig målpunkt för lederna. På grund av att Tallstugan för några år sedan brann ner har lederna under en period varit mindre nyttjade men genom att stugan för två år sedan var återuppbyggd återställs lederna. Inte heller kan den nya E4-sträckningen vara ett alibi för att bortse från de att spår och leder är en viktig del i den friluftsvksamhet som vår och övriga natur- och friluftsföreningar bedriver i området.

Den befintliga deponin i Vaple bör inte heller vara argument för att spolia området för friluftssändamål. När beslut om etableringen av Vapledeponin togs övervägdes flera olika lokaliseringalternativ och till slut valdes det nuvarande istället för ett som låg längre in i Södra berget-området just på grund av att det skulle bli ett för stort ingrepp i natur- och friluftsområdet.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge hävdar att värnandet av området Södra Berget som en del av ett större relativt opåverkat rekreativt område ska stödjas bl a genom miljöbalkens kap 3 som säger att sådana områden ska värnas, särskilt tätortsnära opåverkade områden som är viktiga för friluftslivet. Vidare ska Generationsmålet enligt miljömålen vägas in vid myndighetsutövning (se tredje målet: "människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas"). Ingreppen genom ny E4 och den befintliga deponin ska ses som en absolut västlig gräns för exploatering.

Behov av bergkrossmaterial

Det finns god tillgång till bergtäkter och bergkross i den södra delen av Sundsvall i närheten av det aktuella täktområdet. Det finns således redan god tillgång till bergkrossmaterial genom minst tre befintliga täkter. Ska någon ytterligare täkt tillkomma av något skäl bör därför extra höga krav ställas på lokaliseringen av denna. Detta anser föreningen inte är fallet i det tillstånd Miljöprövningsdelegationen beviljat.

Slutord

Vi föreningar som arbetar för friluftsliv, miljövard och naturvard är mycket bekymrade över Miljöprövningsdelegationens beslut att bevilja tillstånd till bergtäkt inom området Södra Bergets friluftsområde. Att miljöprövningsdelegationen så tydligt kör över kommunens uttalade vilja och arbete för att värna området för friluftslivets

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge
Ordförande Lisbeth Jakobsson
e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se
tel: 060-588056, 073-9325285

NATURSKYDDSFÖRENINGEN SUNDSVALL - ÅNGE
Hovrättsbacken 14
852 37 SUNDSVALL

behov känns som ett svek mot det demokratiska inflytandet över planeringsprocessen så som den manifesteras i översiktsplaneringen. Vi upplever att Miljöprövningsdelegationen förringar områdets värden.

Sökanden skriver i miljökonsekvensbeskrivningen att tåkten inte kommer att störa någon bebyggelse eller annan verksamhet. Att tåkten kommer att ligga inom tätortsnära rekreationsområde anses av sökanden inte utgöra en störning av annan verksamhet, dvs natur- och friluftsverksamhet. Sökanden skriver också att tåkten inte kommer att kunna ses från någon bebyggelse i området, vilket är riktigt. Däremot kommer tåkten att kunna ses av dem som använder området ur natur- och friluftssynpunkt och kommer att vara en påtaglig störning. Detta har Miljöprövningsdelegationen inte i tillräcklig omfattning beaktat. Därtill kommer att viktiga delar av vår verksamhet skulle allvarligt skadas om bergtåkten fick öppnas.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge yrkar därför med hänvisning till vad ovan anförts att Mark- och miljödomstolen undanröjer miljöprövningsdelegationens beslut att bevilja tillstånd till bergtäkt inom området.

I arbetet med överklagandet har Naturskyddsföreningen Sundsvall –Ånge även samarbetat med framför allt Friluftsförbundet i Njurunda och Sundsvall som deltagit i diskussionerna och står bakom överklagandet.

Naturskyddsföreningen Sundsvall –Ånge

Lisbeth Jakobsson
Ordförande.

Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge
Ordförande Lisbeth Jakobsson
e-post: lisbeth.jakobsson@naturskyddsforeningen.se
tel: 060-588056, 073-9325285